

JIŘÍ JEŽEK

MICHAELA ZINDELOVÁ

TŘETÍ
AKTUALIZOVANÉ
VYDÁNÍ.

FRAJER

SÍLA VŮLE, VYTRVALOSTI A INSPIRACE:
PŘÍBĚH JIŘÍHO JEŽKA

xyz

Frajer

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.xyz.cz
www.albatrosmedia.cz

Jiří Ježek, Michaela Zindelová
Frajer – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

JIŘÍ JEŽEK / MICHAELA ZINDELOVÁ

FRAJER

PŘÍBĚH JIŘÍHO JEŽKA,
PARALYMPIJSKÉHO VÍTĚZE V CYKLISTICE

xyz

Je vaše knihovna přecpaná a při každé další knize se nezdravě zapotí?
Přehodnotte tréninkový plán a snižte jí zátěž s **www.restorio.cz**.

Albatros Media podporuje udržitelný rozvoj, který vrací použitým věcem smysl. On-line antikvariát Restorio vaše knihy odkoupí a zaplatí vám ihned – nečekáte, až se prodají. Získané peníze si můžete nechat, nebo si vyberete charitu, kterou jimi podpoříte. V tom případě navýší Restorio částku o 20 %.

*Milované Soně, všem skvělým lidem, rodině a přátelům,
kteří mi pomohli a stále pomáhají na mé cestě.*

Úvod:

Neštěstí, nebo dar?

Jirka Ježek, drobný hyperaktivní kluk se spoustou zájmů a přirozenou inteligencí, ze kterého rodiče dokázali přebytečnou energii dostat jen v místním Sokole... Ze sportů mohl dělat cokoliv. V jedenácti přišel ale při úraze o nohu. Jirkova nehoda by se dala shrnout do tří krátkých řádků v černé kronice novin. Na silnici na Letné tehdy zůstala ležet Jirkova zbrusu nová kopačka. Zdálo se, že ji už nebude nikdy potřebovat.

Chvilku kolem něj zavládl klid, on sám se uzavřel v ulitě rodiny. I když si Jirka poprvé znovu kopnul do míče už půl roku (!) po návratu z nemocnice, otázka byla, jaký život s protézou na noze prožije... Velmi brzy však došel k podstatným věcem, na které běžně přicházejí lidé až později, v dospělosti. Přesně odhadl vlastní hranice, poznal svá specifika, našel sám sebe. To, co se mu stalo, nebere jako neštěstí nebo trest, ale jako dar. Vlastně až po úraze dostal šanci naplnit svůj výjimečný životní příběh. Začal totiž žít „jiný“ život: v sedle kola. Vypracoval se až na absolutní vrchol, a to ve sportu, který je jen pro opravdové frajery. Frajeřina navenek, ale také úděsná dřina uvnitř.

Jízda na kole byla pro Jirku jednou z prvních pohybových aktivit při jeho návratu do normálního života. Kolo mu jaksi přirozeně nahrazovalo nohu. Neuměl ještě pořádně ovládat svou protézu, ale na kole mohl s rodiči klidně vyrazit na tradiční nedělní procházku nebo s kamarády na chatě na výlet. Kolo smazává rozdíly, hendikepy. Na kole jsou na tom všichni najednou tak nějak stejně – holky, kluci, tlustí, hubení. Když potivě šlapou do pedálů, kolo je pohodlně veze krajinou...

O pár let později se pro Jirku stala cyklistika cestou k obrovskému úspěchu, dala jeho životu nový směr a možná i nový smysl. Nic ale nedostal zadarmo. Prošel si dlouhou trasu stovek hodin a tisíců kilometrů, aniž by měl jistotu, že mu to sport vrátí.

I když věřil... Věřil, že pokud bude všechno dělat naplno, musí se to projevit. Dělat sport naplno, zvlášť mluvíme-li o cyklistice, znamená bolest, odřikání, soustavné překonávání nezměrné únavy.

„Občas si říkám, že kdybych někomu jinému působil takovou bolest a útrapy, které týden co týden páchám sám na sobě, určitě by mě zavře-

li,“ konstatuje Jirka s nadsázkou, ale vzápětí dodá: „Jenže i na bolest si člověk zvykne. Musí. Bez ní se nevyhrává. A ten pocit, když pak proletíš cílovou páskou jako první, všichni tě objímají a radují se s tebou, ten pocit všechnu bolest rázem přebije.“

Stejně jako ve sportu hledal, objevoval nové obzory a překračoval stále nové hranice i v životě. Postupně bořil hranice mezi světem „zdravých“ a hendikepovaných. Přirozeně a s lehkým úsměvem. Nechtěl si nic dokazovat, pouze toužil dělat to, co ho láká, co ho baví. A k tomu vždycky dokázal najít a strhnout ty správné lidi kolem sebe.

Díky cyklistice získal zdravé sebevědomí, procestoval celý svět, nabral spoustu zkušeností. Několikanásobný paralympijský vítěz a mistr světa se tak nebojí mít na věci svůj názor. Nikomu ho ovšem nevnučuje. Poradí, povzbudí, ale nechává každého, aby se rozhodl, jak s tím naloží. Ostatně podobně začínal on sám. „Nasával“ rady od starších závodníků a trenérů z celého světa a sám je v sobě přetavil do modelu, který mu nejlépe vyhovoval. Platí stále a nejen v cyklistice. Otevřené oči a ochota naslouchat lidem, kteří něco dokázali, mu přináší každodenní inspiraci.

Tou inspirací a motivací je však v dnešní době častokrát on sám. Jeho životní příběh může pomoci nejen podobně hendikepovaným, ale vlastně každému, kdo v něm najde poselství o překonání počáteční nepřízně osudu, o cestě z nemocničního lůžka až na samotný sportovní vrchol, o lásce a vzájemné podpoře lidí, kterým o něco jde.

(M. Z. 2024)

Špatný den...

Ten březnový den roku 1985 byl prokletý už od rána. Ve škole jsem dostal pětku za neodevzdanou domácí práci, a navíc ještě poznámku, jako poslední napomenutí před ředitelskou důtkou – za banální rvačku s klukama na chodbě. Jasně, doma bude zase mazec. Máma už nevěděla co se mnou, řezala mě, vyčítala, zakazovala. Ale já si ve škole nemohl pomoci, abych nedělal blbosti. Odpoledne jsem byl domluvený s kamarády Tomášem a Jáchymem, že si spolu zajdeme na Letnou zahrát fotbal, popřípadě se poohlídáme po nějakých „lumpárnách“ v okolí. Poznámku i pětku jsem doma zatajil. Když se máma jako vždycky ptala, co bylo ve škole, zalhal jsem, že nic, a rychle jsem utíkal ven.

Na křižovatce u stadionu Sparty, kde jsme vždycky normálně přebíhali širokou ulici směrem na Letenskou pláň, se kluci zastavili na chodníku. Nevím proč, já šel dál. Přišlo mi, že zleva nic nejede. Zastavil jsem se uprostřed na tramvajových kolejích, na druhé straně projížděla auta. Najednou se ale z obou stran rychle blížily tramvaje... Pomyslel jsem si: Hmm, to už nestihnu přeběhnout na druhou stranu! Báł jsem se, že tramvaje nezastaví, že mě přejedou! Taková blbost! Tramvajíci by určitě zastavili, ale já se v tu chvíli otočil a chtěl běžet zpátky, ke klukům. Už jsem se nerozhlédl... Hned při nakročení do silnice jsem strčil pravou nohu pod zadní kola nákladní tatro. Nestačil jsem se ani leknout, ani jsem neupadl na zem. Zavrával jsem, doplazil se ke klukům na chodník. Jediné, co si pamatuju, byl jejich stručný rozhovor: „Ty vole, tak to je špatný!“ A pak: „Běžíme pro mámu.“

Seděl jsem na chodníku a až v tom okamžiku jsem si všiml, že pod kolenem jsou tepláky úplně rozervané a z těch cárů látky vystupuje nějaká změt temně rudých kusů, které vzdáleně připomínaly zbytky nohy. Uprostřed silnice jsem uviděl ležet svoji novou fotbalovou kopačku. Hlavou mi prolétlo: To je fakt blbý!

Kupodivu mě nic nebolelo, tělo se asi šokem bránilo, nervy vypnuly, necítil jsem vůbec žádnou bolest. Tramvaj, která na místo nehody dojížděla, zastavila. Vnímal jsem šedé obličejové tváře lidí – na místo, kde sedím, se všichni koukali z oken. A pode mnou se zvětšovala kaluž krve.

Pořád jsem byl při vědomí. Tatrovka se po pár metrech zastavila a nade mnou se skláněl starší řidič. Zmateně jsem se mu omlouval. Byla

to moje chyba. Nikdo mi samozřejmě nic nevyčítal, ale i v tuhle šílenou chvíli mi bylo jasné, že jsem svou vlastní blbostí způsobil velký průšvih. Chudák řidič byl v šoku možná víc než já. Ve stejnou chvíli u nás zastavila okolo jedoucí lékařka v trabantu. Nohu mi pevně podvázala, abych nevykrvácel. Po pár minutách přijela sanitka – v té době nejmodernější model. Je zvláštní, na co člověk v takové chvíli může myslet. Mě totiž napadlo, že stejné auto jsem slepoval pár týdnů před tím jako papírový model z časopisu ABC.

Saniták mi během jízdy říkal: „Neboj, na podzim si tady na Letné zase zahraješ fotbal.“ Hmm, moc jsem mu nevěřil, ale zároveň mi zrovna tohle bylo úplně jedno. Co mám s nohou jsem opravdu neřešil. Spíš mě trápila celá ta situace. Pořád dokola jsem sanitákovi opakoval: „Máma mě zabije, vyřídíte jí, že mě to moc mrzí.“

Bylo to pro mě důležitější, než zdravotní stav. Vůbec jsem si nepřipouštěl, že by to mohlo mít nějaké následky. Do té doby se mi vlastně nikdy nic závažnějšího nestalo. Neměl jsem nikdy nic zlomeného, větší úrazy se mi vyhýbaly. I v sanitce jsem jel poprvé. Já si fakt myslel, že mám tu nohu jen nějak blbě zlomenou. Odvezou mě do nemocnice, dají mi ji do sádry a večer půjdu zpátky domů. Cestou do nemocnice jsem proto nohu nijak „nezkoumal“. Dneska vím, že můj klid byl daný šokem a nejspíš i injekcemi, které se u tak závažných úrazů pacientům dávají. Chvillemi jsem usínal.

V motolské nemocnici mě ihned převezli na operační sál. Začal jsem tušit, že je to asi vážné. Kolem mě pobíhalo strašně moc lidí, dávali mi krev a stříhali ze mě oblečení... Byly to obrázky jako z filmu: nekonečné chodby, kdy vnímáte jen ubíhající zářivky na stropě. Vozík na kolečkách naráží na futra dveří, spousta obličejů v zelených rouškách a pak strašně těžká víčka...

To vše se stalo 27. března 1985 odpoledne. Když jsem se po operaci probudil, byla kolem tma. Cítil jsem se strašně špatně, zvracel jsem... Dlouhé hodiny na operačním sále jsou pro tělo velký nápor. Kolem mě se hned seběhly sestřičky, které čekaly, až se probudím. Jedna z nich mi držela misku na zvracení a utírala obličej: „Nediv se, že je ti špatně, měli tě šest hodin na sále.“

Jediná věta, kterou si pamatuju. Šest hodin na sále... Okamžitě jsem zase usnul.

Druhý den ráno otevřu oči a vidím, co se stalo. Nebyl to sen. Přejelo mě auto a jsem v nemocnici! Podívám se pod peřinu...

„Ty vole, já nemám nohu,“ prolítlo mi hlavou. Pod kolenem mám jen asi patnáct centimetrů torza v obinadlech, ze kterého koukají hadičky... Moje běhání a skákání je pryč. Svět se zastavil.

Na druhou stranu mě ten pohled nijak nešokoval. Nebrečel jsem. Bylo to zvláštní smíření s tím stavem. Nemám nohu... Nepamatuju si, že bych cítil nějakou velkou lítost nebo beznaděj, že bych si říkal: „Proč právě já?“ Spousta lidí se mě ptá, jak malé dítě zvládne takový zásah do života. Jasně, přiznávám, že jsem občas v noci v nemocnici brečel, ale bylo to spíš bolestí nebo zoufalstvím, že nemůžu nic dělat. Pro aktivního kluka plného energie a pohybu byl největší trest zůstat ležet v posteli, napojený na kapačky.

Samotná situace, že jsem přišel o nohu, mně v tu chvíli nedocházela nebo jsem to prostě neřešil. Nejvíc mě trápilo, jak dlouho budu muset zůstat v nemocnici. Vzpomněl jsem si na zamlčené problémy ve škole: Lež má krátké nohy... Tentokrát to platilo doslova!

Ležel jsem sám na pokoji intenzivní péče. Za prosklenou stěnou se míhaly sestřičky a průběžně hlídaly, kdy se probudím. Bylo mi sice jen deset a půl, ale už jsem si dobře všímal, jako jsou krásné a většinou i hodně mladé. Přišlo mi, že musí být jen krátce po vyučení. I to mi hodně pomáhalo ten první šok rychle zvládnout. Před takovýma mladýma hol-kama jako kluk přeci nemůžu brečet! Hrál jsem tedy frajera, že to v pohodě zvládám. Uvnitř občas ve mně byla malá dušička, ale navenek jsem se snažil usmívat a vtipkovat.

Druhý den už odezněly nepříjemné stavy nevolnosti po dlouhé operaci a já se začal cítit trochu líp. Fakt se mi kromě té nohy vůbec nic jiného nestalo. Levou nohu jsem měl úplně v pohodě, nebyl jsem ani nijak pomlácený. Ze srážky s tatrou jsem vyvázl relativně v pořádku. Kdybych do silnice vkročil o zlomek vteřiny dřív, mohl jsem jet na nárazníku až na Hradčanskou... Přemýšlel jsem o tom a sledoval nekonečné kapky z infuze krve a různých roztoků, které kapaly do mých žil celé hodiny. Z amputované nohy mi „čouhaly“ drenáže, které odsávaly špatnou krev, aby se v ráně po operaci nesrážela. Musel jsem vypadat legračně – malá postavička bez nohy a z ní spousta různých hadiček...

MUDr. Jiří Frýdl, který moji operaci vedl, byl elegantní čtyřicátník s rozvázným hlubokým hlasem. Zastavil se za mnou, a zjišťoval, jak se mi po operaci vede. Vyzařoval z něj obrovský klid a jistota. Naprosto si získal moji důvěru. Dnes zpětně vím, že jsem měl tenkrát obrovské štěstí,

že právě on měl službu na sále. Byl to pro mě v tu chvíli největší hrdina, a vlastně do dnešních dnů jsem mu vděčný...

Při první vizitě po operaci mi vysvětlil, že noha byla prý tak rozdrčená, že nešla zachránit. Jednodušší a jistější by bylo amputovat nohu nad kolenem, ale doktor Frydl přesvědčil celý operační tým pro složitější, ale pro mě v ten okamžik nejlepší možnou variantu. Zkusíme mu zachránit koleno! Tehdy mi to samozřejmě tolik nedocházelo, ale pro další život a moje sportovní aktivity to tenkrát bylo naprosto klíčové rozhodnutí. Rozdíl v kvalitě života s podkolenní a nadkolenní protézou je veliký, zvlášť když člověk miluje sport a pohyb. Díky náročné, ale naprosto perfektně provedené operaci lékařů pod vedením doktora Frýdla, můžu dodneška bez omezení dělat téměř všechno, co mě napadne.

Jediné, co mě v prvních chvílích opravdu trápilo, byla máma. Lékaři jí o amputaci určité řekli a já se bál, jak ty zprávy asi přijala. Moc jsem ji chtěl vidět. Ťukl jsem přes okno na sestřičky a poprosil je, ať mámě zavolají, kdy mě přijde navštívit, ale ona tou dobou už čekala na chodbě. Směla jen nakouknout, ale i to nám stačilo. Viděl jsem sice její utrápené oči, ale přemohla se a hned ve dveřích se na mě usmála. I já se usmál a mrknul: „Neboj mami, to zvládneme!“

Přes sestřičku mi podala rádio, abych se sám na pokoji nenudil. Opravdovou delší návštěvu mi lékaři dovolili až za tři dny.

Jako malý jsem prý mámě tvrdil, ať se o mě nebojí, že mě žádné auto nepřejede, že mu uteču nebo ho přeskočím! V mých představách jsem byl rychlejší než auto. Nebyla to pravda, tomu nákladáku jsem tehdy neutekl... ale měl jsem vlastně štěstí. Jak při bouračce, tak v nemocnici na skvělého doktora. Mohlo to celé dopadnout daleko hůř. Nevěděl jsem, co všechno mě čeká, ale byl jsem si jistý, že to zvládnou.

Příliš živé dítě

Celé dětství jsem prožil v pražských Dejvicích, kde jsem se 16. října 1974 narodil. Rodiče mě měli docela brzo – mámě Vendulce bylo teprve devatenáct a tátovi Jirkovi dvacet dva let. První čtyři roky, než se naše rodina rozrostla o bráchu Petra, jsme žili v bytě s máminými rodiči. Tohle dvou až třígenerační soužití nebylo ideální, a tak máma iniciativně sehnala byt asi o sedm bloků dál. Pracovala jako prodavačka v samoobsluze, kam jsem za ní s dědou často chodil. Táta – malíř pokojů – odcházel denně v půl sedmé ráno a vracíval se z práce kolem osmé večer. Po práci chodil ještě na „melouchy“ lidem vymalovat byt, když předtím celý den maloval třeba kino. Víím, že býval docela unavený.

Kvůli novému bytu máma přestala pracovat v potravinách. Nový byt nám přidělili jako takzvaný služební, nacházel se v domě bývalé prvorepublikové dejvické sokolovny, a máma nastoupila do této nově vzniklé tělovýchovné jednoty jako topička. Opravdu, topička! Máma, subtilní stvoření, která měří něco málo přes sto padesát centimetrů a v té době vážila zhruba padesát kilo! V kotelně házela denně přes padesát lopat uhlí do kotle a topení chodila kontrolovat třeba i pozdě večer. Kromě toho celý areál sokolovny uklízela. Pořád nechápu, jak ta drobná ženská takovou nálož práce fyzicky zvládla. Když někdy vidím černobílé šoty ze starých filmových týdeníků z padesátých let, s ženskými u soustruhů, zamrazí mě. Najednou si představím tu drobnou postavičku, mámu, jak obsluhuje obrovský kotel a pětimetrovou železnou tyčí prohrabává spečený koks. Všechno kvůli rodině! Máma takhle dřela dlouhé roky, dost možná odtud pramení i moje vůle, která se později naplno projevila ve sportu.

Z dětství si toho samozřejmě moc nepamatuji, ale ty nejstarší vzpomínky mám na dědu, který mě vozil v kočárku po Dejvicích a na Letné. Pracoval na Kladně jako horník, šel brzy do důchodu, a tak měl na mě spoustu času. Během dlouhých procházek mi ukazoval dejvické vily z první republiky a vyprávěl mi o jejich majitelích. Myslím, že právě tím jsem získal pouto k mé rodné části Prahy. Děda mě také naučil všechny „podstatné klukovské věci“ – poznávat značky aut, vyřezávat nožem dřevěné loďky, udělat prak. Naučil mě mít rád sport, byl u začátku nitky, která se táhne celým mým dalším životem. Spolu jsme koukali na hokej, na fotbal,

ruku v ruce jsme chodili fandit na Letnou, na Spartu. Tenkrát se v televizi objevovalo hodně různých sportovních disciplín – cyklistika, box, plochá dráha, ragby, tenis, atletika... Koukal jsem úplně na všechno, hltal jsem sport jako správný fanoušek. Sledoval jsem pořadí týmů v lize, vylepoval si fotky fotbalistů a sháněl plakáty svých idolů.

Mezi moje nejoblíbenější televizní sporty, hned po fotbale, se řadila cyklistika. Jednotlivé etapy tehdy ohromně sledovaného Závodu míru se přenášely žive. Vydržel jsem na to celé hodiny koukat, dělal jsem si žebříčky, kolik kdo ztrácí na žlutý trikot. Televizní kamery dokázaly už tehdy pořídit detailní záběry tváří cyklistů – bylo vidět, jak se trápí. Cyklistiku jsem strašně obdivoval. A závodníky? Považoval jsem je za obrovské hrdiny, kteří bojují nejen mezi sebou, ale perou se s náročnou tratí, s počasím, s bolestí. Z diváckého hlediska jsem cyklistiku miloval. Ale vůbec by mě nenapadlo se na ten sport dát. Ani jsem neznal nikoho, kdo by mi k závodění ukázal cestu. Prozatím...

Samozřejmě jsem si sám na kole užíval takové běžné klukovské popojždění. Rozdíl mezi mým zájmem o kolo a o fotbal byl evidentní: když jsem hrál fotbal, chtěl jsem vyhrát. Na kole jsem „jen“ jezdil, stejně jako tenkrát všichni moji kamarádi.

Silné pouto mezi dědečkem a mnou se nijak nezměnilo, ani když jsme se s rodiči odstěhovali. Vídávali jsme se míň, ale o to víc jsem si společných chvil vážil. Měl jsem ho opravdu rád. To, že děda kdysi závodil na kole, jsem se dozvěděl, až když jsme s babičkou vyklízeli věci po jeho smrti, na začátku devadesátých let. Děda závodil jen do vojny a vyhrál jediný závod, ale dávná vzpomínka na jeho vítězství se mi vynořila, když jsem později sám poprvé vyhrál. Hodně lidí říká, že jsem celý děda, vzhledově i chováním. A mě to těší, protože děda byl fajn chlap.

Moje dětství bylo až do doby dospívání moc fajn, s oběma rodiči jsem měl skvělý vztah – společně s bráchou jsme byli taková normální pohodová rodina. Každý víkend jsme jezdili k máminým rodičům na chatu na Berounsko, kde jsem mohl trávit celé dny s kamarády v přírodě. Jezdili jsme na kolech, hráli si v lese, stavěli hráze na potoce... Jednou za rok jsme se pak o letních prázdninách vydali na dva týdny do Jeseňů, pro změnu s druhou babičkou, tátovou mámou. Cestovali jsme vlakem, v horách jsme podnikali různé výlety, navečer jsme hráli karty, poslouchali rádio a povídali si. Vybavuju si, že jsem vždycky remcal kvůli sbírání borůvek. Ovšem s vanilkovou zmrzlinou nebo jen tak, s cukrem, jsem se po nich pak mohl utlouct. Samozřejmě, že ve vzpomínkách zů-

stávají spíš ty příjemné chvíle, ale musím říct, že jako malý kluk jsem prožíval senzační dětství...

Rodiče sice neměli moc peněz, ale co jsme s bráchou potřebovali, to nám dopřáli. A často se mi podařilo vyprosit i něco navíc. Děti bývají trochu sobecké, protože nemají rozum a neznají hodnotu věcí. Pamatuju si, jak jsem „nutně potřeboval“ všechno, co mají kamarádi – počítač, nové džíny, kazeták... Ale netušil jsem, že rodiče mých spolužáků mají úplně jinou životní úroveň. Trochu se dnes stydím, když si uvědomím, kolik úsilí to mámu s tátou muselo stát.

Rodinná idyla se ale postupně začala hroutit. Táta čím dál víc chodil z práce rovnou na pivo. Jenže neuměl vypít jedno dvě a jít domů... Patřil k partě malířů, kteří dělali velké zakázky – malovaly třeba kina nebo obrovské pražské restaurace, po práci stíhali ještě „melouchy“, kde známým chodili vymalovat byty, no a večer náročnou šichtu „zapili v hospodě“. S mámou jsme to nesli dost těžce. Jeho náklonnost k alkoholu se ještě víc zhoršila v době, kdy jsem přišel o nohu. Někdy si myslím, že táta nevěděl, jak se s mým úrazem vyrovnat. Taková věc neovlivní nikdy pouze člověka samotného, ale možná ještě silněji zasáhne jeho rodinu. Když jsem se vrátil z nemocnice, začal jsem vnímat tátovo pití dvojnásob, na alkohol a jeho agresivitu jsem začal být alergický. Vše postupně gradovalo, jeho návraty domů se často stávaly nesnesitelnými.

Táta měl dvě úplně odlišné „tváře“ – úžasný za střízliva, chlap jak hora, obrovský bavič, mužský do nepohody. Ale když se opil, měl nepříjemnou opici, provokoval a někdy bohužel křik s výčtkami končily fyzickým napadáním mámy. Brácha, tehdy ještě malý kluk, do hádek moc nevstupoval, snažili jsme se ho s mámou od nočních konfliktů izolovat. Každodenní vyrovnávání se se situací bylo čím dál těžší, cítili jsme se vyčerpaní. Když se táta vrátil opilý, chodili jsme kvůli jeho „scénám“ spát dlouho po půlnoci. Nejhorší byla každodenní nejistota, co se večer zase stane. Stejně traumatické bývaly různé svátky, odjezdy na dovolenou nebo Vánoce. Do poslední chvíle jsme nevěděli, jestli táta přijde domů včas a v jaké náladě. Jednou jsme měli oslavit Silvestra doma s příbuznými, ale táta zmizel v pět. Lítal jsem po všech dejvických hospodách, hledal jsem ho. Marně. Byla z toho nakonec ostuda a další zkažený večer.

Po mých patnáctinách jsme se s mámou dohodli, že rozvod bude pro naši rodinu nejlepší řešení. Jinak to stejně asi nemělo smysl, a já byl vlastně docela rád. Tátův problém s alkoholem překročil únosnou mez a převážil vše, co krásného jsme všichni dohromady předtím prožili.

Samozřejmě, že jsem radikální řez naší rodiny obřečel, nechtěl jsem to, ale nešlo nic dělat. Táta navíc nedokázal přiznat, že pití nezvládá a máminu podmínku, že musí na léčení, absolutně odmítal. Nebylo mu pomoci. Sám se tenkrát dostal do situace, ze které cestu vlastně nenašel už nikdy. Smutně se mi na to vzpomíná, zvlášť, když nedávno zemřel. Snažil jsem se mu po rozvodu několikrát pomoci, ovšem, bylo to marné. Občas se dal vždycky na pár měsíců dohromady, ale nikdy nenašel dostatečný důvod nebo vnitřní vůli s alkoholem přestat. Poslední roky už mě dokonce ani nechtěl vidět, říkal, že je se svým životem takhle spokojený. Když mu ke konci kvůli zhutovanému zdraví bylo opravdu špatně, tak mě zkontaktoval, ale už jen, aby se rozloučil. Je mi jeho promarněného života líto, přišel jsem kvůli tomu o tátu, ale respektuju, že to byla jeho volba. Je fakt, že když si řeknu slovo „táta“, stejně si spíše vybavím ty hezké chvíle – toho vtipného, velkého a silného chlapa.

Rozvod, jakkoli byl nevyhnutelný a do jisté míry i osvobozující, zanechal v naší rodině velkou jizvu. Nepříjemnosti s tím spojené trvaly dlouho. Táta ještě téměř rok bydlel s námi, a dával nám skoro každý večer „najevo“, že on se rozvádět nechtěl... Nakonec našťástí máma dokázala nějakým způsobem zařídit jeho stěhování a nám se ulevilo. Máma se pak strašně moc snažila, abychom vše zvládli pouze ve třech. Měla to opravdu náročné. Myslím, že i tak mě dokázala dobře vychovat, zvládla i mojí počínající pubertu. A je pravda, že moje „telecí léta“ pro ní asi nebyla úplná idylka...

Už na základní škole se projevila moje touha být středem pozornosti. Chvilí mi trvá překonat prvotní ostych v novém prostředí, ale potom se rozjedu a často neznám hranice. Za každou cenu o sobě dát vědět a bavit okolí. Platí to asi dodnes, ale tenkrát to samozřejmě s blížící se pubertou nabíralo grády. Muselo to být peklo pro mojí mámu, ale také pro učitelky ve škole.

První poznámku na základce jsem vyfasoval jako „prvňák“ hned v říjnu, do školy jsem chodil teprve měsíc! Ani jsem nevěděl, co taková poznámka znamená. Přiběhl jsem domů se „žakovskou“ a volal na mámu: „Hele, mám poznámku!“ Samozřejmě jsem hned dostal pár facek – máma nechodila pro ránu moc daleko. Poznámky mě pak provázely celou základku. Nebyl jsem zlý ani přehnaně drzý, „jen“ jsem vyváděl blbosti. Učitelky mě snad i měly rády, ale poznámky a důtky mi prostě psát musely.

Bavil jsem spolužáky, ale vyučující moje chování samozřejmě nemohli tolerovat. O hodně let později mi moje oblíbená třídní učitelka

Jarmila Neumannová prozradila, že brzy věděla, jak snadno a rychle chápu výuku a navíc, jakou mám přebytnou energii, že se jednoduše při hodinách nudím. Na třídních schůzkách poté učitelky mámě poradily, ať mě „dá“ na nějaký sport. Ať se ta moje nezkrotná energie vybíjí jiným způsobem než zlobením ve škole.

Řešení bylo na dosah, vždyť máma pracovala v kotelně a později dělala správcovou v dejvické Tělovýchovné jednotě, jak se tehdy Sokolu říkalo. Vlastně se tam provozovala jakási verze základní tělesné výchovy, ale až večer, po škole. Bydleli jsme ve stejném domě, jen dvě patra nad tělocvičnou. V trenýrkách a tričku jsem seběhl dolů a mohl jsem cvičit. Máma mě tam tedy přihlásila, hned jak to šlo. Na první hodinu se mi moc nechtělo, měl jsem trochu strach z nového prostředí a lidí, ale Sokol mě dostal prakticky hned, v první minutě. Naučil jsem se tam hrát basket, volejbal, základy gymnastiky, prošel jsem všeobecnou sportovní výchovou. O prázdninách jsme jezdili na letní tábory – naučil jsem se tam plavat, pohybovat v přírodě, poznávat souhvězdí na nebi. A vedoucí, cvičitelé? Dělali všechno dobrovolně, s láskou a nadšením pro děti. V hodinách strávených tady jsem pro pozdější život dostal strašně moc. Můj dosavadní divácký a fanouškovský postoj ke sportu se každodenním pohybem od základů změnil.

Chodil jsem cvičit dvakrát týdně, každá hodina byla věnovaná něčemu jinému, zkoušeli jsme dokonce i šerm. Věřím, že díky základům ze Sokola mám v sobě určité sportovní nadání. Když mě postavíte k nějaké sportovní disciplíně, během několika lekcí se ji aspoň do určité úrovně naučím. Navíc jsem v dejvickém Sokole objevil novou partu kamarádů, získával větší rozhled, chodili jsme na dlouhé výlety... Sokolská sportovní parta se pro mě stala „druhou“ rodinou! Nejvíc jsem to pocítil tenkrát po úrazu. Moje první motivace vrátit se, až se naučím chodit na protéze, byla spojená nejen se spolužáky a školou, ale také se Sokolem.

Asi půl roku po amputaci, někdy před Vánoci, jsem poprvé od nehody přišel zpátky do tělocvičny. Všichni kolem ztichli. Kluci i vedoucí samozřejmě věděli, čím jsem si prošel, posílali mi do nemocnice různé dárky a dopisy na povzbuzení. Teď jsem stál najednou před nimi. S protézou, na které jsem sice už uměl chodit, ale jestli s ní zvládnou sportovat jsem netušil ani já, natož oni. Zmlkli a koukali, co bude. Bylo mi divně... Měl jsem trému.

Abych ticho kolem přerušil, vzal jsem míč a zeptal se: „Můžu si s vámi zahrát?“ Musel jsem to udělat! Nějak naznačit, že se skoro nic nestalo, že

jsem zase tady. „No jasně!“, ozvalo se úlevně z hloučku kamarádů. Zvládal jsem sice jen „popoběhnout“, ani plíce moc nestíhaly, ale domů jsem se vracel absolutně nadšený. Ta příhoda ze Sokola mi tenkrát v „návratu zpátky“ strašně pomohla.

O Sokol a moje sportovní kamarády jsem tak kvůli úrazu nepřišel. Naopak. Stejně jako se spolužáky ze základky se moje přátelství se „sokolskou rodinou“ úrazem ještě více utužilo.

Ovšem jeden velký dětský sen mi autonehoda na Letné vzala. Fotbal.

Jako kluk jsem byl velký fanoušek Sparty. Děda byl spartan, táta fandil Spartě, bydleli jsme kousek od letenského stadionu a každý zápas jsem slyšel fandění a chorály až do pokoje. I světla ze spartánské tribuny mi při utkáních svítila přímo do postele. Snil jsem o tom, že jednou budu kapitánem Sparty, oporou reprezentace a milovaným hráčem, jako byl Honza Berger. Tehdejší elegantní lídr týmu a můj hrdina. Obdivoval jsem celé mužstvo, všechny ty skvělé hráče poloviny osmdesátých let. Chtěl jsem zažívat taky takový úspěch, podepisovat se fanouškům, vydělávat větší peníze, než byl tehdejší standard, cestovat do zahraničí. Naivníma dětskýma očima jsem chtěl fotbalem zabezpečit nejen sebe, ale dopřát lepší život i našim.

Někdy v osmi letech jsem se rozhoupal a rozhodl se za tím snem jít. Poprosil jsem dědu, aby mě dovedl na letenský stadion, protože jsem si ve škole v novinách přečetl, že Sparta pořádá nábor nových žáčků. Tamní trenéři nás nechali hrát fotbal, a mně se podařilo dát hned po pěti minutách gól! Náhoda, která rozhodla o tom, že mě vybrali. Budu hrát fotbal za Spartu! Hned jsem se viděl, jak za pár let vybíhám s kapitánskou páskou na hřiště a fanoušci skandují moje jméno...

Realita byla samozřejmě trochu jiná. Upřímně přiznávám, že fotbal mi moc nešel. Byl jsem o hlavu menší než vrstevníci a chyběla mi síla. Po prvním dni jsem se moc neprosadil. Vydržel jsem tam rok a něco a hrál všehovšudy tři zápasy. Navíc jsem se později dověděl, že mě v kádru drželi jen proto, že si mysleli, že jsem příbuzný trenéra Václava Ježka, který tenkrát vedl „áčko“ Sparty a byl jedním z nejuznávanějších trenérů své doby.

V únoru 1985 jsem ve Spartě skončil. Bylo mi jasné, že na vrcholový fotbal nemám. Bylo mi to samozřejmě líto, spartánský stadion jsem měl každý den na očích a můj sen o velkolepé sportovní kariéře mě nechtěl opustit. S trenéry jsme se dohodli, že to znovu zkusím později, až trochu vyspěju. Jenže měsíc na to mě od fotbalu definitivně odstavilo něco úplně jiného. Nákladní Tatra. Paradoxně pár metrů od letenského stadionu...

Zpátky na „vlastní“

Rodiče se o mém úrazu dozvěděli od jednoho z mých kamarádů. Jáchym, který bydlel kousek od místa nehody, zalarmoval svou mámu a společně doběhli k nám domů. Zrovna mámě říkali co se stalo, když po Hradčanské projížděla houkající sanitka. Ta mě vezla do Motola. Máma hned běžela pro tátu, který tehdy náhodou dělal někde poblíž, a oba za mnou jeli do nemocnice. Čekali tam dlouhé hodiny. Až večer jim sestřička řekla, že jsem po operaci. Později za nimi přišel doktor Frýdl.

„Zranění při srážce s nákladním autem bylo tak vážné, že jsme vašemu synovi museli amputovat nohu. Naštěstí se nám podařilo zachránit funkční koleno. Hrozí sice velké riziko infekce, ale pokud budeme mít štěstí, tak už by neměly být žádné další komplikace.“ Vysvětloval rodičům klidným hlasem lékař. Asi žádný rodič nemůže přijmout takovou zprávu s klidem, ale naši to tenkrát nesli statečně. Nebo spíš byli s celou nehodou tak nějak smířeni.

První týden na pooperačním pokoji hned vedle sesterny jsem si připadal jako v bavlnce. Sestřičky i lékaři o mě pečovali jak o vlastní dítě. Podobných závažných úrazů na oddělení moc nebylo, a tak jsem byl středem pozornosti. Po týdnu mě přesunuli na pokoj mezi šest stejně starých dětí. Přiznávám, že se mi z „VIP pokoje a téměř privátní péče“ moc nechtělo, ale už nemělo smysl, abych zabíral místo na jednotce intenzivní péče. Naštěstí „parta“ kluků na pokoji byla fajn. Skoro nikdo z nás nemohl vstát z postele, takže ty hrozně dlouhé dny jsme trávili nekonečným povídáním. Vyprávěli jsme si příběhy o jejich rodinách, kamarádech a lumpárnách, které jsme vyváděli. Jeden čas na pokoji leželi dokonce dva kluci ze zahraničí. Syn syrského velvyslance Hišam se léčil s komplikovaně zlomenou rukou. Lámanou češtinou vyprávěl o arabském světě. Druhý byl Bulhar Georgi, s tím jsme se bavili rusky. Díky povinné výuce na základní škole to pro nás nebyl žádný problém. Hodně jsem také přes sluchátka poslouchal rádio, nebo si četl. Cestopisy, technické knihy, a dopisy od spolužáků ze třídy i kluků ze Sokola. V nemocnici jsem dostával hodně dárků, kamarádi mi posílali věci, které měli rádi. Dojemnost takových gest si člověk uvědomí až později. Dostal jsem třeba figurku Indiána s přáním: „...chrání mě celý život a já ti ji posílám, aby ses nám brzo vrátil!“

Čas v nemocnici jsem se všemožně snažil neproflákat. Logicky mě zajímaly věci z lékařského prostředí, hlavně v souvislosti s mým úrazem. Pořád jsem se ptal, co znamená tahle bolest, jak se hojí to a to, jak probíhala operace, čím se pacient uspí, jak se probudí... Díky tomu si mě nejspíš doktoři a sestry oblíbili.

Nepříjemné bylo, že jsem musel velmi často na převazy, které probíhaly pod celkovou narkózou, podobně jako klasická operace. Vždycky mi trvalo tak den se z toho vyhrabat. A za pár dní totéž znovu! Měl jsem rozházený spánek, pronásledovaly mě dlouhé bezesné noci. Počítal jsem každé letadlo, které přistává přes Motol na Ruzyni. Ostatní děti spaly, takže já si nemohl ani číst, ani poslouchat rádio. Celou noc jsem koukal do stropu nebo z okna. Ovšem v noci se toho zase tak moc neděje. S bolestmi byla situace ještě horší. Už jsem nevěděl, jak si lehnout, nevěděl jsem, co udělat, abych usnul. Pořád jsem žádonil u sestřiček o injekci na bolest nebo prášky na spaní. Jenže ony potřebovaly souhlas doktora. Odpočítával jsem každou minutu, než dorazí. Byly to fakt nejhorší chvíle mého dosavadního života. A to jsem tenkrát netušil, že za nějakých třicet let budu to samé zažívat znovu... Ale o tom až později.

Když jsem po pár týdnech mohl vstát, bylo zásadní, abych se rychle naučil chodit o berlích, abych byl schopný si všechno obstarat sám: dojít se najíst, na záchod, vysprchovat se. Nechtěl jsem být závislý na sestřičkách. Asi díky obratnosti a sportovnímu nadání, pěstovanému v Sokole, jsem chuži o berlích zvládnul během jediného dopoledne! Bez problémů jsem s nimi začal „lítat“ po celé nemocnici, unavil se a pak celou noc v klidu prospal.

Ale tím má nemocniční anabáze nekončila. Nohu mi uřízli asi patnáct centimetrů pod kolenem, ale od kolena dolů mi chyběla skoro veškerá kůže. Čekala mě plastika. Když mě převezli na Kliniku popálenin na Vinohradech, což byla nejlepší nemocnice pro transplantace kůže, byl jsem už docela „živý pacient“. Ovšem náročná bolestivá operace mě opět připoutala na lůžko. Z levého zdravého stehna mi „ořezali“ veškerou kůži, ze které udělali plastiku na zbytek pravé nohy pod kolenem. Tenhle zákrok na klinice byl pro mě ještě mnohem bolestivější, než první měsíc po amputaci v Motole. Nemohl jsem ani pořádně ležet. Dlouhé dny a noci jsem měl obě nohy zavěšené ve vzduchu, jakýkoli kontakt s postelí by strašně bolel. Zažil jsem další, odlišnou dimenzi bolesti. Na klinice panovala nejprísnější hygienická opatření: žádné návštěvy, žádné balíčky, žádné dárky. Sestřičky chodily v rouškách a všude bylo

naprosté ticho. Na klinice se léčí nejtěžší poranění ohněm, elektrickým proudem nebo od různých výbuchů. Jedná se o rozsáhlé otevřené rány, proto se na oddělení nesmí dostat žádná infekce. Tady jsem si moc leg-race neužil. Navíc jsem pochopil, že bolest může mít ještě daleko vyšší úroveň, než jakou jsem zažíval během prvních nocí po amputaci. Nejhorší byly pravidelné převazy levého stehna, ze kterého mi odebrali téměř třetinu plochy kůže. Držel jsem se okrajů lehátka tak silně, že mi jednou zůstal v ruce jeho plastový okraj. Rty a tváře jsem měl prokousané do krve, ale kromě občasného syknutí nebo polohlasného „jauu“ jsem dokázal tu hroznou bolest vydržet. Každý den jsem se učil být silnější a odolnější. „Vinnetou, náčelník Apačů, by to taky vydržel, nehnul by brvou!“, hledal jsem vzor u jednoho ze svých hrdinů. Bylo mi jedenáct...

Zpátky do „své“ Motolské nemocnice jsem se vracel skoro jako domů. Zase jsem mohl začít chodit o berlích, i když rána po odebrané kůži ze zdravé nohy pořád dost bolela. Naštěstí se všechno hojilo dobře a rychle. Každým dnem se přibližovala chvíle, kdy mě konečně pustí domů. Už bylo na čase! Koukal jsem z velkého okna nemocničního pokoje na protější svah motolského kopce – tam, kde je dnes golfové hřiště. Všechno kvetlo, slunce svítlo – prostě jaro na přelomu dubna a května v plné síle! Chtělo se mi ven! Ta touha mě motivovala a uzdravovala. Nakonec jsem si u lékařů vyprosil alespoň víkend! V pátek dopoledne sanitkou domů a v pondělí ráno sanitkou zpět. Byl začátek května a všude kvetly šeříky...

Víkend doma mi strašně rychle utekl, vlastně si ani nepamatuju jak. Brzy ráno v pondělí jsem se vrátil na oddělení do Motola. Zůstal jsem tam ještě další dva týdny na doléčení. Sestřičky se o mě staraly, rodiče také. Zvykl jsem si na život ve známém nemocničním světě, o kterém jsem ale věděl, že pomalu končí. A jak jsem se celou dobu těšil, až budu konečně fit, tak se mi do normálního života najednou moc nechtělo. Bez nohy jsem si začal připadat bezbranný a zbytečný. Až mě ten pocit vystrašil

Tak to ne! Kromě nohy mi přeci nic jiného není, musím pokračovat v normálním životě. Jasně, bude trochu jiný, a i když nevím jaký, bude pořád můj! Záleží jen na mě, jaký si ho udělám. V mém okolí podobnou zkušenost nikdo neměl a o životě s hendikepem se tenkrát veřejně vůbec nemluvalo. Ani v okruhu našich známých nikdo podobný úraz neprodělal. Absolutně jsem nevěděl, co mě čeká. Ale jedním jsem si byl v těch jedenácti letech jistý – nějak to dám!

Samozřejmě jsem měl bolesti, které s úrazem souvisely, ale nejspíš jsem se toužil tak rychle vrátit zpět do běžného života, že na nějakou

sebelítost nebyl čas, i když všechno bylo komplikovanější. Už jenom fakt, že s berlími si nepřinesete skleničku s pitím, nebo plný talíř. V noci na záchod skákat po jedné noze. Chodit do druhého patra na berlích, nebo spíš směrem dolů, to všechno byly výzvy, které mi docházely až při první návštěvě doma. Když jsem se potom ještě do nemocnice vrátil, „trénoval“ jsem na berlích schody každý den. Dětská ortopedie byla tehdy v šestém patře, takže prostor na to rozhodně byl. Ruce mi díky francouzským holím slušně zesílily a začala se mi vracet i fyzická. Když bylo hezky, sestřičky mi dovolily i krátkou procházku venku. Slunce a pobyt na čerstvém vzduchu mi vracely barvu a já se stále víc těšil domů.

Rodičům bylo jasné, že v nejbližších pár měsících budeme nutně potřebovat auto. Nevím, kde a jak sehnali peníze, ale ještě před mým propuštěním z nemocnice koupili novou škodovku. Muselo to být strašně komplikované, nová auta se dala získat jen na pořadník a bez známostí byla koupě skoro nemožná. Byl jsem sice pořád malý kluk, ale vnímal jsem, co všechno musejí naši obětovat. Když mě konečně propustili z nemocnice domů, vzali si naši dovolenou a zůstali se mnou doma. Snažili se mě povzbuzovat a rozptýlit. Ale já už byl dávno v pohodě. Nechtěl jsem „jinou“ pozornost, chtěl jsem zpátky svůj normální život, i s jejích odchody do práce a občasnou samotou. Na druhou stranu to „normální život“ ještě zdaleka nebyl. Fyzicky jsem na nich byl závislý. Potřeboval jsem něco podat, přinést, koupit, atd... Rodiče to všechno zvládali úžasně. Ani pro ně to nebylo snadné, ale intuitivně našli správnou hranici, jak mě nerozmazlovat a nepřehánět péči a zároveň mi byli stále nablízku, připraveni pomoci.

První starostí po návratu z nemocnice byla protéza. Chtěl jsem ji co nejrychleji, abych byl konečně soběstačný. Vůbec jsem sice netušil, jak se mi bude chodit, jak obtížné a bolestivé budou první kroky, ale nemohl jsem se dočkat! Protéza se pro mě stala synonymem návratu do života, synonymem sebevědomí.

Protézu ale člověk nemůže mít hned. Noha už musí být dokonale zhojená a připravená na nezvyklou zátěž. Čas mi utíkal, ale zároveň jsem věděl, že musím být trpělivý. Máma se mnou zůstávala doma, každý den se mnou několikrát cvičila, masírovala mi jizvy, aby trochu změkly. Postavit se na kus nohy, který k tomu není od přírody určený, navíc pár měsíců po drastické operaci, to není jen tak.

I výroba protézy chvíli trvá. Naštěstí tenkrát technici viděli mladého kluka, plného života, energie i touhy se co nejrychleji postavit „na vlast-

ní“, že udělali maximum možného. Nejen, že výrobu uspíšili, jak jen to šlo, ale dokonce pro mě zajistili nemodernější díly z tehdy „Západního Německa“. Po pár týdnech jsme z dílny na rohu Revoluční ulice odjížděli s novou protézou!

Konečně jsem měl mít zase obě nohy. Do té doby jsem se na veřejnosti cítil nepříjemně a nesvůj. Lidé na mě koukali, někteří spíš zírali... Bylo to malou informovaností. Dneska se i díky paralympijskému sportu o hendikepovaných lidech úplně normálně mluví, to téma není žádné tabu. Tenkrát, v „socialistické společnosti“, se takhle témata v novinách ani v televizi rozhodně neobjevovala. Pacienti – jako já – pak sami neměli informace, co je po úrazu nebo po závažné nemoci čeká, a zároveň běžní lidé nevěděli, jak se k hendikepovanému člověku chovat. Takže většinou odvraceli zrak, nebo dokonce přecházeli na druhý chodník. Nebylo to nic příjemného.

Protéza se měla stát mým odrazovým můstkem na cestu „zpátky“. Kromě stability a větší možnosti pohybu jsem se těšil, že budu konečně „kompletní“. Být bez nohy mě stále více svazovalo. Ani jsem nechtěl, aby za mnou domů chodili spolužáci. Byli úžasní, psali mi dopisy, ptali se na mě skoro každý den, cítil jsem, že jim na mě záleží. V nemocnici jsem se strašně těšil, až je uvidím. Jenže když jsem byl poté už doma, najednou jsem si nedokázal představit, že mě uvidí bez nohy. Po pár dnech u nás zazvonili Tomáš s Jáchymem – mí nejbližší kamarádi, kteří tenkrát byli při mé bouračce. Slyšel jsem je v předsíni, přinesli mi dárky, měli radost, že jsem doma. Chtěli mě na chvilku vidět. Já jsem ale poprosil mámu, ať jim řekne, že spím. Na setkání jsem se necítil, ještě jsem si nepřipadal dostatečně silný. Už dávno vím, že to byla blbost, ale tenkrát jsem se fakt trápil. Umínil jsem si: Postavím se před kamarády, až když budu zase frajer! Být zpátky „na nohou“ byla moje nejsilnější motivace...

Pacienti po amputaci, s první protézou, automaticky odjížděli do rehabilitačních ústavů, třeba do Kladruhu, kde se učili chodit. Já už měl ale nemocnic a podobných zařízení nad hlavu. Rodiče se rozhodli, že to zvládneme sami, že už mě nebudou trápit dalšími týdny mimo domov. Jenže ona ta specializovaná péče je samozřejmě rozumnější. Odborný fyzioterapeut přesně ví, jak vás na chůzi navyknout, postupně tělo na zátek připraví a máte k tomu i správnou rehabilitaci.

Já si chtěl jít vlastní cestou. Co na tom může být tak těžkého?

Metoda „zahodím berle, a půjdu, i když to možná bude bolet“ se ale hned ze začátku ukázala jako naivní. Fakt to bolelo, pahýl byl po ampu-

taci pořád ještě živá rána! A navíc, člověk se plnou vahou opře v místě, které není na podobnou zátěž vůbec připravené. Nohu vám uříznou v pěst, a vy ji zkuste „vrazit“ do protézy a chodte...

Byl jsem frustrovaný. Představoval jsem si to jako „Hurvínek válku“. Myslel jsem, že to bude mnohem snazší. Jenže bolest mi dovolila sotva dva tři kroky. Motala se mi hlava a bez berlí jsem se stejně musel držet nábytku.

„Nemůžeš chtít všechno hned,“ říkala máma. „Vzpomeň si, jak ses učil jezdit na kole. Taký to chvíli trvalo.“

Měla pravdu. Vzpomněl jsem si, jak mě v dejvické sokolovně o víkendu naši učili jezdit bez postranních koleček. Táta mě držel zezadu za sedlo a když mě pustil, vždycky jsem sebou švihnul na jednu nebo druhou stranu. Vztekal jsem se, myslel jsem si, že se na tom oranžovém kole se samolepkou zájce nikdy nenaučím. Nakonec, po celém odpoledni, jsem poprvé zažil ten pocit, že jedu. Praštil jsem sebou ještě několikrát, ale postranní kolečka už nebyla potřeba.

Zakousl jsem se do spodního rtu, a postupně navyšoval kroky. Čtyři, pět, šest. Každým pokusem jsem ušel víc. Během tří dnů jsem byl schopný přejít celý byt. Po týdnu už jsem mohl „chodit“ třeba celou hodinu. Bolelo to pořád jako čert, ale měl jsem fantastický pocit! Půjde to, opravdu to půjde! Byl jsem na sebe i na celou rodinu pyšný. Zvládli jsme to sami a neskutečně rychle. Po dalším týdnu jsem mohl jít s mámou poprvé nakoupit. Byl krásný, skoro letní den a já se opatrně šoural po chodníku do mlékárny. Muselo to vypadat komicky, ale já byl naprosto šťastný!

I když jsem konečně odhodil ty otravné berle, pořád to ještě nebylo ono. Úraz zasahoval skoro do každé vteřiny mého života. Zatím jsem nepřemýšlel, co se mnou bude dál. Žil jsem z týdne na týden a měl své malé cíle – obejít stůl, pak pokoj a nakonec celý byt. Dojít s mámou nakoupit, navštívit babičku s dědou. Trénoval jsem. Krok za krokem. Teď mi dochází, že už tenkrát to byla ta nejlepší příprava na pozdější sportovní kariéru. Krok za krokem. Postupně. Až na absolutní vrchol.

Jenže tenkrát byl pověstný vrchol ještě hodně daleko. Tak daleko, že jsem vůbec nevěděl, co tím vrcholem vlastně bude. Motivaci jsem měl ale jasnou. Ve škole mi hned po úrazu řekli, že pokud se v září zvládnou vrátit do normální výuky, nemusím opakovat ročník. A já si opravdu nedovedl představit, že v téhle situaci přijdu o své kamarády a budu muset „zapadnout“ do nového kolektivu. To ne!

Dubnovou, květnovou a červnovou látku jsem se doučoval v nemocnici a potom i doma. Učitelky byly fantastické, posílaly mi materi-

ály, spolužáci mi nosili zápisky. V životě by mě nenapadlo, že se budu učit s takovou chutí. Stejný elán mě hnal i do zvládnání chůze. Když mám cíl, udělám pro něj maximum! Tenkrát jsem tuhle sílu v sobě objevil poprvé!

Prázdniny byly v půlce, chůzi jsem zvládal čím dál líp, tak se naši rozhodli, že když už máme to nové auto, začneme jezdit na výlety. Bylo to strašně fajn! Týden jsme zůstali u tety, další týden u máminy kamarádky na chatě a nakonec jsem vyrazili do našich oblíbených Jeseníků. Byl jsem šťastný, že můžu být zase venku – na sluníčku, v přírodě, mezi lidmi. Všude jsem suverénně chodil na protéze a všichni mě chválili, jak mi to jde. A když byl občas den, že si noha musela od protézy odpočinout, měl jsem v autě složené berle. Najednou už mi nevadily, věděl jsem totiž, že je to vždycky jen na chvíli.

Návštěvy u známých byly důležité i proto, abych pomalu ztrácel svůj ostych. Také mi přestávaly vadit i nepříjemné „zkoumavé“ pohledy cizích lidí. Učil jsem se je ignorovat. Jedna historka se mi často vybavuje: Jsme někde u rybníka. Všude na dekách mraky lidí a já se stydím sundat protézu a po jedné doskákat do vody. A přitom tak strašně moc chci! Je horko a já pořád sedím v tepláčkách na dece. „Nejdeš se vykoupat?“ Ptá se táta a já zalžu, že se mi nechce. S mámou na sebe mrknou, je jim to jasné. Táta si ke mně přisedne: „Hele, mně je jedno, že tady budeš v pařáku sedět, ale zamysli se. Není lepší vykašlat se na lidi a jít se koupat? Vždyť ti můžou bejt ukradený. Když na tebe budou divně koukat, řekni si, že jsou prostě hloupí. Chceš se vykoupat? Chceš. Tak vstaň a udělej to. Je to tvůj život! Na ostatní se vykašli.“

Měl pravdu. Svlékl jsem si tepláky, sundal protézu a doskákal do vody. Všichni kolem zírali, ale to mně najednou bylo fuk.

Ale ani ve vodě to nebylo jen tak. Plaval jsem „do zátáčky“. Chyběl mi jaksi jeden motor. Máma s bráchou se při pohledu na mě nemohli přestat smát. Po chvilce se to zlepšilo, a za hodinu jsem plaval jako před úrazem. Všechno bylo pro mě nové. I samotná chůze. Nebyl jsem si jistý stabilitou, třeba v lese přes kořeny nebo po větším šterku. Noha byla pořád oslabená a při delší chůzi jsem cítil nepříjemnou bolest. Přesto jsem si brzy zahrál s tátou ping-pong, s mámou badminton a s kamarády na chatě jsem začal znovu jezdit na kole.

Rychle jsem si všiml, že kolo mi dělá nejmenší problém. V sedle jsem odlehčoval bolavé noze, a přesto jsem se v klidu přesouval, kam jsem chtěl. To mě strašně bavilo! Celé léto jsme kolo tahali všude s sebou,

a když už mě bolela noha, skočil jsem na kolo... za řídítky mi bylo fajn! Kolo mi dávalo křídla.

Ke konci prázdnin jsem měl chůzi docela zvládnutou a začaly mě lákat další aktivity. Jenže při fotbale nebo volejbale musí člověk alespoň trochu popoběhnout. Zjistil jsem, že to jde! Přes bolest, ale ten pocit! Paráda! Pravidelný pohyb mi dlouhé měsíce od úrazu strašně chyběl. Každá znovu zvládnutá věc mi dodávala potřebné sebevědomí. Zbytek prázdnin jsem si pak užíval naplno, a dokonce jsem se začínal těšit do školy. Máma zářila, ulevilo se jí. Měla velkou radost, že první následky úrazu jsme všichni společně definitivně zvládli.

Možná mi dost pomáhala jedna vlastnost, kterou mám v sobě zakódovanou. Obava projevit navenek jakoukoli slabost či bezradnost. Už před úrazem jsem míval problémy přijmout něčí pomoc nebo třeba jen radu. Nejraději všechno zvládám sám. I s rizikem, že si „namlátím hubu“. Nerad si nechávám poradit, nerad si nechám pomoci, nerad o něco žádám cizího člověka. Mám to v sobě tak nastavené. Víím, je to hloupé, ale v tu chvíli mi takhle zarputilost hodně pomohla. Nejspíš i proto jsem se snažil postavit se co nejrychleji zpátky „na vlastní“ nohy.

Najednou tu bylo září a já měl jít znovu do školy. Přiznávám, že to ráno jsem se trásl trémou. Mezi spolužáky jsem nebyl celých pět měsíců! Byl jsem tak nervózní z toho, jak mě přijmou, že jsem pořád vtipkoval a strašně přehrával. Muselo to působit až trapně, ale já nevěděl, jak se mám chovat. Humor byl mojí vnitřní obranou, abych stres překonal. Přitom moje obavy byly zbytečné, kluci i holky se na mě těšili, já se těšil na ně. Nebylo co řešit. Na nohu se nikdo neptal, všichni dělali, jako bych se vrátil po čtrnácti dnech s angínou. Stejně tak se ke mě chovaly učitelky. Byly naprosto úžasné! Zkrátka všichni dělali, že mi nic není. Nikdo se hloupě neptal: „Hele, co s tou nohou můžeš? Bolí to? Nechceš pomoci s taškou?“ O mém úrazu věděla celá škola, ale nikdo se mi neposmíval ani mě nijak nelitoval. Vzali mě zpátky. Vlídne, kamarádsky. Od toho dne mi začal úplně normální život.

Úraz mě naučil, že za všechno se platí. Cena za nepozornost a zbrkllost byla vysoká, ale stalo se. Podobné to bylo i dál. Když chci chodit, musím občas překonat bolest. Když se chci vykoupat v rybníku, musím překonat ostych. Pro jedenáctiletého kluka to byla tvrdá škola, ale pro mojí pozdější sportovní kariéru to bylo možná klíčové období. Když chci vyhrát, musím tvrdě makat. A když soupeři trénují tvrdě, musím makat ještě víc. Bolí to? Nechce se mi? Fajn, nemusím, ale na vítězství pak můžu

zapomenout. Cyklistika je spravedlivá. Stejně jako život. Kolik mu dáš, kolik jsi ochotný obětovat, tolik většinou dostaneš zpátky. Ne vždycky, ale většinou ano. To dobré a důležité totiž nikdy není zadarmo.

Jedna z prvních věcí, kterou mi máma po návratu z nemocnice řekla, byla, že se na nohu nesmím nikdy vymlouvat nebo svoji situaci zneužívat. Pamatuji se, jak tu větu pronesla důrazně. Je pravda, že třeba ve spojení se školou to bylo občas lákavé. Prostě řeknu, že mě bolí noha, to nikdo nepozná... Ale nikdy jsem to neudělal. Měl jsem strach, že by to nakonec někdo prokouknul, a až bych měl s nohou opravdu problémy, nikdo by mi pak už nevěřil. Možná je to v jedenácti letech komické, ale byla to pro mě svým způsobem věc určité cti. Radši jsem působil jako frajer, který bolest umí překousnout, než abych nohu zneužíval kvůli tomu, že se mi nechce do školy. Ale pozor! Zase takový andílek jsem nebyl. Ze školy jsem se občas ulil, jako každý, ale radši jsem zalhal, že mě bolí břicho...

I když jsem se snažil, dělat jako by nic, noha mi život přeci jen komplikovala. Někdy jsem ji měl tak rozedřenou do krve, že jsem do školy prostě nemohl. Třeba týden jsem chodil doma o berlích. Byla to většinou daň za nějakou blbost. Třeba za školní výlet na Sněžku, na který jsem chtěl taky, i když mě všichni odrazovali. Bylo to kolem dvaceti kilometrů. Nevěděl jsem, jestli to vůbec ujdu. Ale neřekl jsem ani slovo a šel s ostatními. Už v půlce jsem si v duchu nadával, ale nakonec jsem túru přežil. Večer za mnou přišla učitelka. „Jsi frajer,“ povídá, „nečekala jsem, že to celé zvládneš!“

Delší „stopku“ ovšem znamenaly pravidelné reoperace, na které jsem se musel každý rok nebo dva vracet do Motola. Jak jsem rostl, tak se prodlužovaly i kosti v noze, ale ostatní tkáň se vyvíjely pomaleji. Bylo tak nutné kosti pravidelně zkracovat. Znamenalo to měsíc a půl bez protézy. Noha se musela po takové reamputaci zahojit a bylo nutné vyrobit novou protézu. A znovu si zvyknout na novou bolest, protože noha se po operaci změnila a musela se v protéze „omačkat“ na jiném místě. Pokaždé to byl další nepříjemný zásah do „rozeběhnutého“ života, ale nedalo se nic dělat. Dnešními očima, kdy je můj život tak strašně rychlý a hektický, absolutně nechápu, že jsem to tak trpělivě přijímal. Dneska, když náhodou jednou za rok na pár dnů onemocním a nemůžu dělat to, co mě baví, nebo dělat to, co potřebuju, jsem nervózní a netrpělivý. Tehdy jsem obětoval třeba celé prázdniny, abych si tu reoperaci a následnou rehabilitaci odbyl mimo školní rok... V nemocnici a pak doma na berlích. S neuvěřitelnou trpělivostí.

Ve škole jsem se snažil odmítat jakékoli úlevy. Ať šlo o přezouvání, nebo třeba o tělocvik. Přezůvky byly tenkrát velké téma. Ráno u schodů stál školník a bedlivě kontroloval, aby mu nikdo neprošel do školy v botách. Já dostal od ředitelky výjimku, protože jsem ze začátku měl co dělat vůbec udržet stabilitu na schodech, natož abych balancoval v pantoflích. Jenže školník o té výjimce nevěděl, nebo nechtěl vědět, a vždycky mě zastavil, a řval ne mě, ať se přezuju. Bylo mi trapné mezi dětmi ukazovat protézu nebo vysvětlovat, proč nemůžu mít pantofle, že jsem je od třetího dne radši začal nosit taky. Zakopával jsem v nich, padaly mi z protézy při každém druhém kroku, ale než to vysvětlovat školníkovi, radši jsem se přezul.

Z tělocviků mě samozřejmě chtěli osvobodit také, a ze začátku mi to nevadilo, přece jen jsem se na nějaké poskakování necítil. Byl jsem rád, že dojdou do školy, „odkroutím si“ výuku a dojdou domů. Ale o pár týdnů později mi pohyb začínal chybět, a já si vyprosil i tělocvik.

Věděl jsem, že pravděpodobně nikdy nebudu na stejné úrovni jako ostatní zdraví kluci v mém věku, chtěl jsem zkoušet, kam až můžu zajít. Co všechno dokážu. Bavilo mě hledat a překonávat své hranice. Po škole jsem chodil hrát fotbal, v zimě zkoušel lyžovat a bruslit. Za dejvický Sokol jsem dokonce znovu začal soutěžit v gymnastice. Přišel jsem na to, že přeskok zvládnou docela dobře, jednodušší sestavu prostných taky zacvičím a na hrazdě jsem byl bez problémů. Tam člověk nohy skoro nepotřebuje! Asi rok po amputaci jsem se s družstvem Sokola Dejvice přihlásil na přeboru Prahy 6. Měl jsem tílko, tepláky a nějaké cvičky. Pamatuju si to do dneška. Přišla situace, jakých jsem později díky hendikepu zažil stovky. Zacvičil jsem docela obstojně sestavu na hrazdě, ale rozhodčí mi strhli body, že nemám propnuté špičky! Vlastně špičku. No to jsem vážně nesvedl! Když se pak dozvěděli pravý důvod, komise málem popadala ze židlí.

Gymnastiku jsem už potom dál nepokoušel. Víc mě bavil fotbal. Po škole jsem se spolužáky chodili čekat skoro každý den. Nohu nikdo neřešil. Občas mi upadla, když jsem do míče kopnul příliš silně, ale všichni to brali jako legraci. Zasmáli jsme se, já si nandal nohu a hrálo se dál. Byl jsem šťastnej. Rok po úrazu jsem žil skoro stejně jako před tím. Zbytek základní školy až do osmé třídy proběhl úplně normálně. Když se rozhodovalo o dalším studiu, podal jsem přihlášku na obor Letecký mechanik. Byl jsem slušný modelář, celé dětství jsem lepil letadla, letectví mě fascinovalo. Děda i rodiče mě brávali na terasu letiště v Ruzy-

ni, odkud bylo vidět na ranvej. I v nemocnici v Motole jsem pozoroval přistávající letadla a hlásil ostatním, co je to za společnost a odkud letí. Já jako dítě ale nikdy nikam neletěl, naši na takovou dovolenou peníze neměli. Chtěl jsem tedy s letadly aspoň pracovat. Vůně spáleného kerosinu a hluk leteckých motorů ve mě vzbuzovala pocit cestování. Bohužel nějaká soudružka úřednice na národním výboru mi řekla, že bez nohy na takový obor jít nemůžu, že bych to fyzicky nezvládl. To mě strašně urazilo a zároveň našťvalo. Ale taková byla dřív doba. Jedna komunistická úřednice mohla rozhodnout o vašem dalším životě. Já si tak musel vybrat nějakou střední školu. Zvolil jsem namátkou středí školu elektrotechnickou, protože byla nejbliž metra. Bylo mi to jedno. Přijímačky jsem udělal a užil si své poslední „dětské prázdniny“.